

21. Дмитренко А. Мисливські табу, повір'я і прикмети / А. Дмитренко // Етнічна історія народів Європи : зб. наук. пр. – Вип. 21. – К. : Унісерв, 2006. – С. 20–28.
22. Дмитренко А. Самоловні мисливські пристосування населення Західного Полісся і Північної Волині (друга половина XIX – 30-і рр. XX століття) / А. Дмитренко // Наук. вісник ВДУ ім. Лесі Українки. – Історія. – Вип. 3. – Луцьк, 1997. – С. 54–57.
23. Полесье. Матеріальна культура / В. К. Бондарчик, И. Н. Браим, Н. И. Бураковская [и др.] / отв. ред. Бондарчик В. К., Кирчив Р. Ф. – Киев : Наук. думка, 1988. – 448 с. : ил.
24. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія / М. Т. Степико. – К. : НІСД, 2011. – 336 с.
25. Seweryn T. Lwoiectwo ludowe na Wolyńiu / T. Seweryn // Lud. – Lwów, 1932. – Т. 11. – С. 26–33.

Дмитренко Алла. **Етнокультурні традиції охотничього промысла Житомирського Полісся.** В статті, на основі польових етнографічних матеріалів, зібраних в ході експедиції Государственного научного центра защиты культурного наследия от техногенных катастроф, розглянуто місце охотничього промысла в структурі господарської діяльності жителів Емільчинського і Новоград-Волинського районів Житомирської області. Прослідковано основні тенденції в розвитку охоти во второй половині XX – началі XXI в. В цей період охота перетворилась з допоміжного заняття в любительське – форму відпочинку. Проаналізована динаміка охотничьей фауни, що виразилось в зменшенні чисельності одних і збільшенні інших тварин. Розглянуто основні способи охоти на різну дичку – із самоловними пристосуваннями (петлі, ями) і охотничьим озброєнням (загон, вислідження, засади і др.). Показано застосування в промислі знань про звички і поведінку дички. Зазначено, що в останні десятиліття відбулось швидке скорочення охоти із самоловами, яка витіснилась активними формами промислу.

Ключові слова: Полісся, Житомирська область, традиційно-бульова культура, допоміжні заняття, охота.

Dmytrenko Alla. Traditions of Hunting of Zhytomyr Polissya. The article is based on the field ethnographic materials, gathered during the expedition of the State Scientific Center for Protection of Cultural Heritage Against Industrial Disasters, and deals with the place of hunting in the structure of the household activities of inhabitants of Emilchinskogo and Novograd-Volhynia region of the Zhytomyr area. It is spoken in detail about the basic tendencies in the development of hunting in the second half of the XX century – beginning of the XXI century. In that period hunting changed from the supporting activity into the amateurish one. Dynamics of the hunting fauna was being analyzed and as a result it turned out that the number of some animals decreased while the number of others increased. The main ways of the game hunting – i.e. such facilities as loop, pits and hunting arms (enclosure, tracing, ambushes) – are shown in the article. The article gives detailed information about what knowledge of animals' behavior and habits was applied in hunting. Over the last decade the hunting with the help of self made catching instruments has been forced out by the active forms of the trade.

Key words: Polissya, Zhytomyrschyna, traditionally domestic culture, supporting activity, hunting.

Стаття надійшла до редколегії
18.06.2013 р.

УДК 94(477.8:4):[666.1:005.412]“147/185”

Юлія Курдина

Західноукраїнське гутництво як складова частина європейського скловиробництва

У статті розглянуто основні аспекти організації гутництва в останній третині XV – першій половині XIX ст. Увагу зосереджено на особливостях розміщення гут, організації роботи в майстернях тощо. Також подано відомості про наявні на зазначеній території гуті, зокрема Унівську та Коростівську, на основі чого формулюються твердження про масштаби й рівень розвитку гутництва на західноукраїнських землях.

Ключові слова: гутництво, майстерня, скляні вироби, венеціанське скло, склоробна піч.

Постановка наукової проблеми та її значення. Дослідження історії становлення й розвитку склярства важливе для повнішого сприйняття багатогранності суспільно-економічних та історичних

© Курдина Ю., 2013

процесів, поширення економічних, торговельних, культурних зв'язків між різними регіонами, групами населення й народами. Розвиток гутництва на території України в ранньомодерний період у вітчизняній історіографії представлений фрагментарно. Це привело до поширення думки про невисокий, кустарний рівень розвитку гутництва. Тому у світлі досліджень в останнє двадцятиліття західноукраїнських склоробних осередків питання про рівень місцевого гутництва в контексті еволюції майстерності європейських склоробів набуває важливого значення для заповнення цієї інформаційної та хронологічної прогалини.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Чималий внесок для вивчення гутництва зробили В. Рожанківський [16, 17], А. Виробіш [27], О. Тищенко [20], Л. Калиниченко [9]. Дослідники наводять відомості про наявні в цей період склоробні майстерні, описують їхню продукцію, а також певні аспекти організації скловиробництва. Тут наведено відомості про оподаткування склоробної справи, географію поширення гут.

Чи не найбільш цінні для виявлення рівня майстерності українських склоробів дослідження в останнє двадцятиліття Унівської та Коростівської гут, зокрема роботи М. Филипчука [21], С. Мартинюка [11; 12; 13], Р. Береста [4; 5]. У комплексі з іншими публікаціями вони дають підставу зробити певні узагальнення стосовно гутництва на західноукраїнських землях загалом та майстерності місцевих склоробів зокрема. Це, зі свого боку, дасть змогу переглянути твердження про появу кольорового скла на українських землях не раніше середини XVII ст. [20, с. 114].

Мета статті – зіставити гутництво на західноукраїнських землях із європейським склярством, а **завдання** – окреслити тенденції розвитку європейського скловиробництва (розміщення гут, технічні прийоми, організація роботи в гутах, рівень майстерності склярів); простежити наявність чи відсутність аналогічних аспектів у західноукраїнському гутництві; визначити рівень розвитку місцевого склярства, порівняно з європейським.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Визначним лідером середньовічного склярства Європи була Венеція. У 1291 р. усі складуви під приводом пожежної безпеки, а насправді для забезпечення контролю над ними, переселено на о. Мурано. Їм заборонялося перетинати кордон Венеціанської Республіки, а зрада професійних секретів каралася смертною карою. Вершиною місцевого склоробства було створення кришталю, абсолютну безбарвність якого забезпечували чистий кварцовий пісок і поташ, виділений із водоростей. Апогеєм венеціанського склярства стали бокали з порожнистою ніжкою, основою якої слугував рельєф голови Св. Марка [22, с. 5]. Перші «гути» з'явилися у Німеччині, а саме в Тюрингській області. Відомості про них сягають кінця XII ст. Гути підтримували відносини з монастирями, зокрема створювали сакральний посуд. Документально вже в 1196 р. згадується перша гута в околиці Кльостерлауснітца, якою впродовж 1196–1198 рр. керував четвертий пастир монастиря Дітріх фон Вайсенфельс. На скляну гуту біля Зуля вказує спадкова книга періоду 1350–1356 рр. У XV ст. існувала гута над млином біля Бернбаха [22, с. 11].

У XIV ст. гути з'явилися у Франції, причому тут склоробство вважалося почесною справою, якою займалися навіть представники привілейованих верств населення. Проте саме у Венеції вдосконалено способи виготовлення та декорування скла, зокрема тут у XVI ст. винайдено спосіб утворення кольорових ниток у скляній масі – філігрань. Цей винахід дав змогу Венеції утримувати пальму першості в скловиробництві ще сто років. Із XVII ст. вона переходить у руки Чехії й модним стають кришталі, під час виготовлення якого різьба та гравірування стали цілковитою новинкою, порівняно з венеціанською філігранню [26, с. 9].

Цікаво, що на півночі сучасної Чехії, недалеко Лужицьких гір, розміщувалася гута, що діяла понад 575 років. Заснована вона була в 1414 р. і двісті років нею опікувалися представники роду Фрідріхів. Із XVII ст. тут виготовляли «ясне крейдяне скло», яке йшло на імпорт [23, с. 3–5]. Гут, які б функціонували на території України стільки ж часу, на жаль, немає.

Перші письмові відомості про гутництво на західноукраїнських землях належать до останньої третини XV ст. Із 1470 р. походить згадка про село Шкляри на Сянїччині (суч. Польща). Це село є одним із найдавніших населених пунктів регіону. Промовисте і його місцезнаходження: у прямокутнику 25x30 км у різний час діяло 11 «лісових» гут. Час їх існування невідомий, однак зрозуміло, що гути діяли не пізніше ніж до другої половини XVIII ст., адже в Йосифінській метриці про них не згадується [14, с. 10].

Із 1475 р. існувала гута між селами Тремасна й Липниками (місцезнаходження сучасного с. Поруби Яворівського р-ну Львівської обл.), закладена склярем Матвієм, а потім проваджена його сином Яковом. Ці відомості дали підстави С. Мартинюку вважати Лемківщину місцем, із якого почалося відродження виробництва скла на етнічних українських землях [11, с. 182].

Гути розміщувались у віддалених місцях поблизу лісових масивів на піщаному ґрунті [8, с. 305], недалеко від води [9, с. 45], що було вигідно з погляду постачання сировини [15, с. 16]. Підтвердження цього – розміщення зафіксованої в Йосифінській метриці місцевості «Стара Гута» (Золочівський р-н Львівської обл.) на обширі між лісами, причому ґрунт тут був кам'янистим та непридатним для землеробства [1, арк. 9].

У народі невеликі майстерні з примітивним обладнанням прозвали «бродячими гутами», оскільки після вирубки лісу вони переміщалися на нову територію. Звільнену від лісу площа використовували для хліборобства й називали майданом. Інколи тут виникали нові села та містечка, у назвах яких збереглися слова «гута», «буда», «майдан» [20, с. 68].

Водночас скловиробництво продовжує функціонувати як міське ремесло. Підтвердженням цього слугує привілей Михайла Корибута Вишневецького від 16 жовтня 1673 р., за яким до статей грамоти Стефана Баторія від 9 травня 1585 р., яка містить статут цеху столярів Львова, приєднуються «деякі подібні до них ремісники, як-от (шкатульники), склярі та їхні підмайстри, які об'єднано мають виконувати ремесло, без будь-яких перешкод від муляра, різьбяра та органіста» [7, с. 45].

Структура й організація виробництва в склоробних цехах наслідували загальні принципи міського ремесла. Один із перших статутів склоробних цехів походить із Кракова та датується 1490 р. За цим документом, навчання склоробного ремесла тривало не менше чотирьох років. Майстерська штука включала в себе вміння виготовляти скло певної форми, збирати віконні рами, випалювати емальовані скляні вироби та розписувати скло [6, с. 34]. Схожа ситуація була й у Варшаві. Тут склярі з 1557 до 1760 р. були в одному цеху зі столярами та малярами. Для того, щоб вступити до цеху, серед інших завдань, потрібно було намалювати три ікони на склі (Спаситель, Погребення Господнє, св. Марію) [2, арк. 9]. Водночас назва «склярі» та «вітражисти» вперше згадується в документах із XIV ст. Так, вітражист із Кракова – Микола – у 1379 р. зробив п'ять шиб для Вавельського замку [25, с. 90].

Склороб не був самостійним виробником, який готував продукт від початку до кінця. У зазначений період спостерігаються спеціалізація та поділ праці серед робітників майстерні. Так, за підтриманням полум'я в склоплавильній печі стежили спеціалісти-опалювачі, яких називали шулярами [17, с. 37]. За аналогією з німецькими гутами, можемо припустити, що в гуті також працювали мішалник, дереворуб, вугляр, склороб, складув [22, с.5], а також шліфувальник, маляр, золотар [24, с. 250]. На думку В. Рожанківського, наявність поділу праці в склоробних майстернях дає підставу характеризувати їх як мануфактури [17, с. 38].

Кількість працівників у гуті коливалася від однієї до 11 осіб. Їх становище подібне до становища дворової челяді [27, с. 77]. Інколи в гуті використовували роботу панщинних підданих. У другій половині XVI ст. до гуті в Небилові в Калуському старостві (суч. Івано-Франківська обл.) піддані постачали гуті дрова [28, с. 78]. Становище гутника-майстра було доволі високим, хоча й не настільки, як у деяких західних державах. Так, ще в 1346 р. у Венеції видано декрет, за яким шлюб доньки скляра із патрицієм визнавався рівним. А в 1574 р. французький король Генріх III, будучи у Венеції, надав усім майстрам-склоробам французьке дворянство [10, с. 103–104]. Водночас існує думка, що західноєвропейське скляне виробництво було на нижчому щаблі розвитку, порівняно з античним, для якого характерна більша різноманітність орнаменталізації [19, с. 19].

У XVII ст. гутники на українських землях і надалі платять грошовий чинш і податок продукцією. Так, у 1661 р. шидловський староста Ян Станіславський заклав нову гуту, а гутник одержав право рубати ліси, користуватися млином та випасати худобу поблизу неї. Натомість він мав щороку сплачувати 30 злотих та віддавати 120 келихів, 130 склянок і 1000 шиб [27, с. 67].

У техніці варіння скла XV–XVII ст. важливу роль відігравав скляний брухт. Додаючи його до суміші сировини, добивалися прискореного плавлення маси. Часто не досить уміло підбрану суміш узагалі неможливо було довести до в'язкого стану без певної кількості брухту [17, с. 38]. Базовий склад шихти скла містив сировинні матеріали в такій пропорції: 100 частин кварцового піску + 15 частин вапняку + 30 частин поташу. Крім цього, у шихту вводили до 30 % битого скла [13, с. 348].

Для виготовлення скляного виробу використовували кілька технічних способів: видування, відливання та витягування [9, с. 40]. Першим способом виготовляли різний посуд із тонкими стінками, як-от: пляшки, штофи, скляниці, барила, фігурний посуд тощо; другим – склянки, чарки та взагалі посуд із товстими стінками; третім – різні прикраси до посуду, ручки до кухлів, глеків тощо. В українських гутах майже виключно застосовували техніку вільного видування [17, с. 60–61].

Ф. Петрякова вважає, що в гутників, найімовірніше, побутовали приладдя, які могли виготовляти ковалі: трубки, ножиці, обценьки, гаки тощо [15, с. 22]. Натомість, С. Мартинюк зняряддя праці гутників поділяє на такі основні групи: 1) складувний інструмент: піщали (складувні трубки), залізка, понтії, ложки, долоки, катальники; 2) формові приладдя: форми дерев'яні, глиняні (керамічні), металеві, оптичні (кереки); 3) робочий інструмент: відрізні і вирізні ножиці, ножиці зарізні (пінци), розвідні, пінцети (траплі) з гладкими й профільними полочками, машинки (пінцети фігурні) для формування ніжок-балаєсин, косарики, штампи, печатки, зубчасті коліщатка тощо [13, с. 348].

Протягом XV–XVII ст. на українських землях працювало чимало гут. Переважно вони розміщувалися в північних і західних районах України, що пояснюється близькістю до джерел палива. Під 1570 р. в Коронній метриці міститься запис про передання Мартину Броневському права на «Стару Гуту» недалеко Любачева (суч. Польща), яка раніше належала Андрію Гутнику. На початку XVII ст. тут діє також інша гута, яку Анна Годловська передала Себастьянові Присіковському [27, с. 42]. Крім того, існували гуті в Підгірцях, Свіржі, Коростові та Уневі (Львівська обл.) [16, с. 83]. Цікаво, що у Свіржі й досі одне з урочищ називається Гутую, та, цілком імовірно, що саме тут було місцеве виробництво скла.

У XVII ст. розвиток гутництва дещо загальмувався. Це пояснюється тим, що вільних масивів лісів, які належали державі, ставало менше. Замість вільних гут, власники великих маєтків засновують гуті, де переважала праця кріпаків. Найманих майстрів, часто іноземців, запрошували тільки для організації та провадження виробництва. Пожвавлення гутного виробництва відбулося в кінці XVII – на початку XVIII ст., у період розквіту українського гутництва, особливо на Волині й Чернігівщині. Зростає також кількість гут на Галичині [14, с. 10]. У цей час великі склоробні майстерні працювали й на Слобожанщині (біля Охтирки та Чугуєва) [18, с. 260].

Модним стає «богемське скло» з його чистотою й прозорістю. Видувне скло набуло масивності з використанням рифлення поверхні, оптичних ефектів. Характерним для українського скла є ліплення, що підкреслює його гутну природу та вдосконалює техніку гарячого декорування виробів. Протягом XVIII ст. домінуючим став так званий «халявний» спосіб виготовлення віконного скла [20, с. 68].

Водночас «лісові» гуті продовжують функціонувати. Архівні матеріали графів Лянцкоронських містять опис однієї з таких гут, що була в містечку Вільховець Летичівського округу (суч. с. Вільховець Новоушицького р-ну Хмельницької обл.). Запис від 1774 р. свідчить, що гута виглядала таким чином: «Шопа велика з дерева будована під гонтами, в якій приміщення для господаря з дверима, при яких завіси із залізними скобами і гачком до замикання, в ній піч кахляна. У ній двері до комірки, прості із завісами і залізними скобами. Напроти неї комора через стіни, до якої прості двері з дерев'яним замком. Там кімната ззаду для проходу, до якої прості двері з дерев'яним завісами. В тій кімнаті дві печі: одна для гартування скла, друга – для топлення і сушіння дров». Також подано перелік начиння, яке належало гуті: бляхи до закривання печі – 2; штахети до виставлення дійниць – 1; рурки для набирання скла – 1; залізна коцюба для вигортання попелу – 1; скриня на попіл – 1; вила для ставлення скла – 1; молот для розбивання каменю – 1; клини – 2; долото до каменю – 1; залізний прут для знімання дійниць – 1 [3, арк. 2].

Що стосується склоробних печей, то до нас дійшло кілька зображень різночасових майстерень. Однак єдиною пам'яткою на західноукраїнських землях, де досліджено скловарну піч, є лісова гута в околицях Унівської Святоуспенської лаври (Перемишлянський р-н, Львівської обл.). Виробничий комплекс, виявлений М. Филипчуком та І. Мицьком у 1998 р., розміщувався на межі землеволодінь Унівського монастиря. На місці одного з квадратних підвищень [21, с. 6–7], виявлено склоплавильну піч, яка споруджена лише з природних елементів – каменю, глини, піску [13, с. 346]. Піч мала дві камери – варильну та опічок, який служив для випалення виробів [14, с. 14].

Зазначена піч відповідала описові печі з трактату Агріколи «Дванадцять книг про гірництво та гутництво», що вийшов друком у 1612 р. Печі такої конструкції використовували до XVIII ст. Пізніше піч до вікон мурували з цегли й лише склепіння набивали глиною на зробленому з дощок

каркасі. Відсутність уламків цегли підтверджує, що скловарильна піч не могла бути збудованою пізніше першої половини XVII ст. На основі знайдених фрагментів тиглів установлено, що місткість дійниць становила 50–55 л, тобто в одному тиглі варилося 100 кг скла [14, с. 14–15]. Використовуючи сучасну термінологію, цю піч можна вважати прототипом ванної скловарильної печі неперервної дії [19, с. 127].

Найбільш цінними є знахідки на гутищі скляних виробів, декорованих технікою філіграні [13, с. 349]. Це свідчить про високий рівень майстерності унівських склярів, адже філігрань лише кількома десятиліттями раніше з'явилась у Венеції [13, с. 255].

Цікаво, що здійснювалися спроби дослідити гуту в Коростові, яка функціонувала впродовж 1780–1859 рр. Досягненням гуті було варіння золотого рубіну – рідкісного й дорогого скла малиново-червоного кольору, який досягався введенням у скломасу чистого золота. Із такого скла робили наклади для профіток (чашечок для люстр), нитки для декорування скла. Деякі вироби оздоблювали малюванням емаллю та золоченням [11, с. 194].

У результаті розкопок виявлено піч, однак через відсутність тиглів, вогнетривів та невеликої площі об'єкта, її функціональне призначення охарактеризовано як піч для відпалу готових скляних виробів. Вона замінювала опічок, який був у склоробної печі в Уневі, і використовувала тепло вихідних газів скловарильної печі [13, с. 346]. Також тут знайдено зігнуту складувну трубку довжиною 105 см, виготовлену ковальським способом зі штаби заліза. На трубці відсутній «нобель» (носик), проте добре зберігся «загубник» – кінець трубки, який складув бере в губи для видування скла. Цінність цієї знахідки полягає в тому, що це єдиний екземпляр складувної трубки XIX ст. в Україні. Цілком імовірно, що вона разом з іншими виробами із заліза виготовлена на гуті металевій, що діяла в одному комплексі зі скляною [14, с. 45].

У середині XIX ст. у всій Європі закінчується епоха лісового гутництва. Нові підприємства засновуються в промислових центрах, потребують більше робочої сили, залізничного сполучення для підвезення матеріалів і відвантаження продукції. Але реліктові «лісові» гуті існували на просторах Волині й Галичини аж до Першої світової війни, виготовляючи обмежений асортимент простого скла [11, с. 196].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Західноукраїнське гутництво розвивалося в руслі європейських тенденцій, увібравши в себе кращі досягнення тутешніх склярів. Промовистим щодо цього є поява кольорового скла та техніки філіграні на західноукраїнських землях уже наприкінці XVI ст. – лише через декілька десятиліть після її винайдення у Венеції. У поєднанні з місцевим колоритом та традиціями розпису вітчизняні гутники поряд із виготовленням масового посуду, створювали оригінальні та технічно складні вироби, не поступаючись у майстерності венеціанським та, згодом, чеським склярам.

Перспектива вивчення цієї тематики полягає у введенні в науковий обіг нових матеріалів із цієї проблематики та виробленні уявлення про послідовність і безперервність розвитку склярства на українських землях загалом. Продовження досліджень Унівської та Коростівської гут могли б стати першим кроком у цьому напрямі.

Джерела та література

1. Центральний державний історичний архів України у Львові, ф. 19, оп. XVIII, спр. 35.
2. Центральний державний історичний архів України у Львові, ф. 101, оп.1, од. зб. 8.
3. Центральний державний історичний архів України у Львові, ф. 181, оп. 2, спр. № 2190.
4. Берест Р. Я. Середньовічне гутне виробництво з лісових угідь Унівської Святоуспенської лаври / Р. Я. Берест // Записки НТШ. – 2007. – Т. ССІІІ. – С. 548 – 556.
5. Берест Р. Я. Середньовічні чернечі промисли, господарські заняття та виробництва у Галичині НТШ / Р. Я. Берест // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – 2010. – Вип. 14. – С. 204–217.
6. Голод І. Художнє склоробство у західноукраїнських містах (До історії міського ремесла України) / І. Голод // Скло в Україні. Історія та сучасність : матеріали наук. конф. – Львів, 1995. – С. 32 – 35.
7. Економічні привілеї міста Львова XV – XVIII ст.: привілеї та статuti ремісничих цехів і купецьких корпорацій / упоряд. М. Капраль. – Львів, 2007. – [Львівські історичні пам'ятки. Т. IV]. – С. 45.
8. Енциклопедія Українознавства в 2 т. / ред. В. Кубійович, З. Кузеля. – Мюнхен ; Нью-Йорк, 1949. – Т.1. – 368 С.
9. Калиниченко Л. Гутне скло на Україні (Короткий нарис) / Л. Калиниченко // Мистецтво, фольклор, етнографія. – К., 1947. – С. 38–53.

10. Качалов Н. Стекло / Николай Качалов. – М. : АН СССР, 1959. – 465 с.
11. Мартинюк С. Давнє скло в Україні / С. Мартинюк // Скло України. – К. : [б. в.], 2004. – С. 176–196.
12. Мартинюк С. Коростівська скляна гута / С. Мартинюк // Скло в Україні. Історія та сучасність : матеріали наук. конф. – Львів, 1995. – С. 41–45.
13. Мартинюк С. Скляна гута кінця XVI – початку XVII століть в околицях лісових угідь Унівської Святоуспенської Лаври / С. Мартинюк // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів, 2002. – Вип. 5. – С. 344–361.
14. Петрякова Ф. Звіт. Гутне виробництво в Галичині. Історичний розвиток, традиції та сучасність / Ф. Петрякова, С. Мартинюк, М. Лосик // Архів Львівської академії мистецтв. – ДБ № С 01 – 98. – Львів, 2003. – 66 с.
15. Петрякова Ф. Українське гутне скло / Ф. Петрякова. – К. : Наук. думка, 1975. – 160 с.
16. Рожанківський В. Скляне гутництво на Україні в XVI – XVII ст. / В. Рожанківський // Матеріали з етнографії та мистецтвознавства. – К. : АН УРСР, 1959. – С. 81–99.
17. Рожанківський В. Українське художнє скло / В. Рожанківський. – К. : АН УРСР, 1959. – 151 с.
18. Слюсарский А. Социально-экономическое развитие Слобожанщины XVII–XVIII вв. / А. Слюсарский. – Харьков : Харьков. книж. изд-во, 1964. – 459 с.
19. Технологія скла у 3 ч. Частина II. Основи технології скляної маси / Й. Ящишин [та ін.]. – Львів : Растр-7, 2004. – 249 с.
20. Тищенко О. Історія декоративно-прикладного мистецтва України (XIII–XVIII ст.) / О. Тищенко. – К. : Либідь, 1992. – 191 с.
21. Филипчук М. Звіт про результати розвідково-рятивних археологічних досліджень на території літописного Пліснеська (Бродівський район) та в околиці Унівського монастиря (Перемишлянський район Львівської області) // Архів Інституту археології ЛНУ ім. І. Франка, ф. 13, оп. 1. – Львів, 1999. – 45 с.
22. 150 Jahre Glaswerk Schleisingen. Die Geschichte von der Entwicklung einer Glashütte zum moderner Glaswerk / red. G. Holzinger. – Schleisingen : Thüringer Behälterglas, 2003. – 127 s.
23. 575 let sklarny v Chřibske. – Novy Bor, 1989. – 35 s.
24. Bernhard A. Von Waldglas zum ersten Industrieglas – 300 Jahre steirisches Glas // Presglas-Korrespondenz / A. Bernhard. – Pocking, 2009. – № 3. – S. 243–258.
25. Buczkowski K. Szkło i ceramika // Sztuka Polska czasow nowozytnych: praca zbiorowa / K. Buczkowski. – Warszawa: Panstwowe wydawnictwo naukowe, 1952. – S. 89–90.
26. Technologia szkła: praca zbiorowa [Budownictwo. Sztuka. Architektura]. – Warszawa : ARKADY, 1962. – 964 s.
27. Wyrobisz A. Szkło w Polsce od XIV do XVII wieku / A. Wyrobisz. – Wrocław ; Warszawa ; Kraków : Wydawnictwo polskiej akademii nauk, 1968. – 143 s.

Курдына Юлия. Западноукраинское гутничество как составляющая европейского стеклоделия.

Етимология термина «гута» позволяет определить украинское гутничество последней третью XV – первой половиной XIX в. Именно в это время действовали лесные гуты, которые находились недалеко источников сырья. Несомненным лидером стеклоделия в Европе была Венеция, поскольку мастерством из муранскими мастерами не могли сравниться никакие стекольщики. В начале XVI в. здесь изобрели технику филиграни, использование которой еще больше подняло ценность византийского стекла. Однако уже в конце XVI в. декорирование в технике филиграни было хорошо известно стекольщикам Унивской лесной гуты, которая действовала на западноукраинских землях. Найденные в ходе исследования инструменты, тигли, фрагменты стеклянных изделий свидетельствуют о высоком уровне развития гутничества уже в конце XVI – первой половине XVII в., что позволяет опровергнуть распространенное в историографии мнение о кустарном уровне развития украинского стеклоделия указанного периода.

Кроме того, стекольное производство продолжало функционировать как городское ремесло. Однако в большинстве западноукраинских городов стекольщики были в одном цеху с художниками или другими ремесленниками, что является дополнительным свидетельством изготовления основного массива стекла в лесных гутах.

Вобрав европейские достижения, западноукраинское гутничество развивалось в сочетании с местными традициями росписи, что позволило создавать мастерам как простое стекло, так и оригинальные изделия путем применения сложных технических приемов.

Ключевые слова: гутничество, мастерская, стеклянные изделия, венецианское стекло, стеклодельная печь.

Kurdyňa Julia. The Western Ukrainian Hutta Production is the Component of the European Glass Manufacturing. The etymology of the «Hutta» term origin allows to describe Ukrainian Hutta production during the last third of XV and the first half of XIX centuries. That was the time when the forest Hutta was near sources of raw